

Андрій ПАРУБІЙ: «ЦЕ БУВ ШАЛЕНИЙ, НЕЙМОВІРНИЙ ВАЖКИЙ ЧАС»

Світлій пам'яті «Коменданта Майдану»

Упродовж 2014 року Андрій Парубій встиг побувати «Комендантом Майдану», секретарем РНБО, бійцем у зоні АТО, обрався до нової Ради та став у ній першим віце-спікером. У грудні 2014 року він дав інтерв'ю «Цензор.НЕТ».

«Я НАПИСАВ ОФІЦІЙНУ ЗАЯВУ ПРО ВІДМОВУ ВІД ОХОРОНИ»

– Ви знову в епіцентрі небезпеки. Коли у вас востаннє кидали гранату?

– 18-20 лютого на Майдані. 18 числа кілька гранат розірвалося у безпосередній близькості біля мене і я отримав поранення. Досі проблеми з фесверками. Дуже добре пам'ятаю 19 січня на Грушевського, коли проти нас вперше почали масово використовувати гранати. Ми стояли дуже щільно, і гранати падали між плечима, розривалися, обпалювали обличчя. На моїх очах хлопці втрачали зір. Тоді я також отримав серйозні поранення. Потрапляв під обстріл «Градів» у зоні АТО, але відчуття було інше.

– Де саме?

– У Дебальцеві на блокпості батальйону Національної гвардії імені генерала Кульчицького, сформованого з бійців Самооборони Майдану. Відчуття схоже, але все-таки інше. Від «Градів» ми ховалися в бомбосховищі. А гранати вибухають близько і кожен вибух відкладається в пам'яті. Гранати на Майдані рвалися під ногами, і в мене досі все тіло зі слідами від уламків. Отож спогади про гранати – гострі й специфічні.

– Ви поділяєте думку, що людина, яка кинула у вас гранату, – не професіонал?

– Я б не сказав, що це був не професіонал. Чоловік був дуже високого зросту, спортивної статури. Як сказав сотник Михайло Ноняк, що був зі мною, у нападника м'язи з-під куртки випирали. Він скоріш був схожий на фахівця, ніж

на випадкову людину. Після того, як кинув гранату, почав швидко тікати.

– Як він вас вистежив?

– Ми стояли хвилин 15-20. І він пройшов повз нас, ідентифікував мене. Гранату навіть не кинув, а покотив до нас. Вона опинилася за бордюром під машиною, які взяли на себе основний удар. Це врятувало наші життя та життя багатьох інших.

Першим моїм відчуттям було – і це, знову ж таки з часів Майдану – що це не бойова граната. Тому що поряд була велика вітрина і вона б «полетіла».

Лише згодом, коли приїхала міліція, слідчі, ми побачили, що бордюр, за який закотилася граната, пошкоджений вибухом та уламками. І машини, що стояли поруч, теж посічені осколками. В одній розірвано бак, витік бензин, а вітрини на другому поверсі ресторану посічені безліччю осколків. Не будучи фахівцем, я не можу знати, який тип гранати був. Але це була осколкова граната. Вчора я вкотре давав свідчення. Мене поінформували, що граната була бойова і міліція веде слідство за статтею «Замах на вбивство».

– У вас була заява, що готові відмовитися од належної вам як віце-спікеру охорони...

– Мені охорона передбачена законом, і я не можу просто заявити про відмову. Я написав офіційну заяву про відмову від охорони.

– Але ви можете зараз відкликати цю заяву?

– А сенс?

– **Справа не лише у вашій особистій безпеці, але й в репутації держави. Якщо за першим віце-спікером парламенту ведеться...**

– Знаєте, я на цю тему детально розмовляв зі спеціалістами ще під час роботи секретарем РНБО. Тоді, до речі, теж офіційно відмовився від охорони. Охорона може захистити від хуліганів, але від професійного кілера з бойовою зброєю не захистить. Я двох хлопців-охоронців можу наразити на смертельну небезпеку.

– **Інформація про те, що на вас готується замах, надходила?**

– Коли я ще був секретарем РНБО, наша розвідка тричі надавала інформацію про те, що група ГРУ РФ, п'ятеро осіб, виїхала до Києва для моєї фізичної ліквідації.

– **Наразі обійшлося. Скільки разів і коли були поранені?**

– Перший раз на Майдані – 25 листопада, коли була перша атака на наметове містечко біля Українського Дому. Ми тоді здобули першу велику перемогу: змогли відігнати «Беркут» від Майдану аж до готелю «Дніпро». Я тоді отримав закриту черепно-мозкову травму, перелом пальця та близько 40 ударів палицями по голові.

Вдруге був поранений 19 січня, коли почалися бої на Грушевського. 7 уламків від гранати прошили мені ногу, сліди досі залишилися. Коли присідав, рятує від газодимових гранат, світлошумова закотилася під мене, спаливши частину тіла. Вибухом однієї з гранат розірвало частину руки. Досі відчуваю гострий біль, коли вітаюся. Коли ми звільняли Український Дім, я перелазив через розбиті вікна до вешників (ми витіснили їх назовні), і під час зіткнень з ними отримав третє поранення в ногу.

Четверте поранення дістав 18 лютого у бою у Маріїнці. Тоді нашим ворогам привезли з Росії нові газодимові гранати. І якщо до старих ми вже адаптувалися, то у нових концентрація отруйних речовин була набагато вищою. Кілька сотень наших бійців отримали гостре отруєння. І якщо осколкове поранення можна було переходити на ногах, отруєння газом просто скосило багатьох наших бійців. Мене забрала швидка, деякий час був непритомний, мені поставили крапельницю. Але тільки-но прийшов до тями, повернувся на Майдан. І вже 19-20 лютого я був поряд зі своїми хлопцями.

«У ЛЮДЕЙ, ЩО СЬОГОДНІ ЗНАХОДЯТЬСЯ ПРИ ВЛАДІ, – ВИСОКИЙ РІВЕНЬ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ»

– **Ви працювали секретарем РНБО, зараз обіймаєте посаду першого віце-спікера Верховної Ради. Що змінилося у житті та побуті Андрія Парубія?**

– Не дуже багато змінилося. Мене оточують ті ж люди. Не виглядає так, що з однієї сфери відповідальності я перейшов до іншої. Як на Майдані був зі своїми бійцями, так і зараз. 16 бійців «Самооборони» потрапило до парламенту, я дуже цьому радий. Це мої побратими, з якими ми й зараз вирішуємо спільні питання, пов'язані з добровольчими батальйонами, з підтримкою армії та ін.

І як під час революції ми з керівником штабу Опору Олександром Турчиновим ухвалювали рішення, так і після Майдану, он там, на другому поверсі, ми ухвалювали рішення щодо війни. І зараз ухвалюємо багато рішень щодо парламенту. Це лише здається, що Майдан, РНБО, Верховна Рада – дуже різні сфери. Але коло людей, які становлять цю команду, не дуже змінилося. І за великим рахунком цілі та завдання не змінюються. Кожен з тих, хто вийшов на Майдан, мав свій мотив. 21 листопада я вийшов на Майдан за Україну. І проти Путіна, адже Янукович був просто його маріонеткою. Вийшов тому, що розумів: наступним кроком піс-

13 грудня 2013 року. Комендант майдану Андрій Парубій дає інтерв'ю на сході прес-центру у Будинку Профспілок.

Фото Сергія Гришина

ля невідписання договору про Асоціацію стане перетворення України на колонію Росії. Через Митний Союз, через Євразійський Союз та інші механізми.

Звичайно, я виходив і за громадянські свободи, але ключовим мотивом було питання незалежності моєї країни, безпеки та оборони. І цей мотив сьогодні у всіх наших хлопців, які пройшли Майдан і пішли на передову.

Тому посади – різні, але цілі та мотиви однакові. А загальна характеристика періоду визначається словом «війна». Напруга день і ніч, день і ніч, коли немає часу сісти на 5-7 хвилин, відпочити. Цей вир подій на Майдані, в РНБО, і тут, у Раді, на фронті, на передовій – характерна ознака цього року.

– Посада віце-спікера робить вас впливовою людиною. Чи з'являються тепер у вашій приймальні люди, які раніше про вас не надто згадували?

– Я дуже відкритий для спілкування. Особливо для спілкування з тими людьми, з якими був на Майдані. У мене колись був дуже жорсткий урок. 2004-го року на Майдані деякі з дуже високих керівників неодноразово мені казали: «Андрію, без тебе Майдану не було б». Я тоді створив і очолював Національні дружини, майже три тисячі бійців, які виконували важливу функцію у найвідповідальніші моменти Майдану... А опісля я 2-3 місяці не міг з цими керівниками зв'язатися.

– Зараз вони дають про себе знати?

– Буває. Але я собі дав обіцянку: якщо колись опинюся на високій посаді, ніколи не дозволю собі ігнорувати своїх побратимів. Тому ночами листуюся з ними у Фейсбукці. Зараз проводжу збори сотників «Самооборони». Як і на Майдані. Я скоріше зустрінуся з активістом Майдану, ніж – з якимось чиновником.

– Рік тому я розмовляв з другим віце-спікером від «Свободи» Русланом Кошулінським. Запитав його про природу взаємини зі спікером-«регіоналом» Володимиром Рибак. Він відповів, що стосунки – стримано ввічливі й на суто технічному рівні. На ідеологічному рівні вони – антагоністи. Ви з Володимиром Гройсманом з однієї правлячої коаліції. Які стосунки склалися між вами?

– Насамперед озвучу свою позицію в цілому. Я – радикальний прихильник того, що під час війни не можна допускати конфліктів усередині влади. Адже це робить Україну слабшою. І тут я не так виходжу з позиції спікера та секретаря РНБО, як керуюся своїми поглядами як громадянина та історика. Часто згадую, як у дитинстві читав мемуари про першу світову війну; про те, як українські лідери держави ворогували один з одним; коли полки Коновальця билися із підрозділами Скоропадського біля Мотовилівки; коли Петлюра наказав арештувати полковника Болбочана, який утримував весь Східний український фронт, включаючи Крим та Кубань. Спеціальний підрозділ заарештував та розстріляв українського героя. Читаючи це, я плакав. І думав: «Якби я жив у той час, ніколи б такого не допустив!»

– А в цьому пантеоні імен, ким себе бачите?

– Я не прихильник персональних паралелей. Але знаю, що УНР впала через те, що українські лідери боролися один з одним. А коли наступала більшовицька армія на чолі з Муравйовим, Україна вже не мала достатньо сильної армії, щоби захиститися. Тоді героїчно загинули студенти під Крутами... Я історик і можу про це говорити нескінченно. Тоді міцї України як держави та її компонентів було достатньо, щоб подолати всі труднощі та відбити напад. І лише взаємознищення призвело до того, що держава впала.

А потім був Голодомор 33-го. Мільйони втрачених життів. А далі жакливі наслідки, всю руйнівну силу яких досі не можемо оцінити. Я можу про це говорити з усією відповідальністю, бо моя бабуся під Харковом пережила Голодомор і, коли я був маленьким, розповідала мені жакли-

ві речі про той період... І ось це відчуття відповідальності для мене – найгостріший момент за останній рік.

Я культивував у Самообороні Майдану дух взаємного цементування. Було непросто: часто говорили, що цих людей зі сцени Майдану треба забрати, а цих – поставити. Тому важливо було триматися разом. Якби Майдан не тримався разом, він би не переміг. Я говорив хлопцям: «Грушевський міг би детально розповісти, який поганий Петлюра, а Петлюра міг би детально розповісти, який поганий Скоропадський, а Грушевський міг би те саме розповісти про Болбочана». І в результаті особистісних конфліктів держава впала. Тому потрібно дивитись на речі концептуально.

Такий самий підхід у мене був у РНБО, не змінився він і зараз. І коли розповідаю про стосунки з Гройсманом, Яценюком, Порошенком та іншими, я намагаюся насамперед виходити з позиції: склеювати та кріпити.

– **Вдається?**

– У мене є відчуття, що у людей, які перебувають сьогодні при владі, при всіх їхніх плюсах і мінусах, – високе почуття відповідальності.

– **На підставі чого робите такий висновок?**

– Тому що в найнебезпечніші моменти, коли здається, що ось-ось усе вибухне, вони здатні сісти і домовитись. Здатні сказати: «Якщо піде хвиля, знесе і нас, і державу».

Я бачу велику різницю між нинішньою ситуацією та 2005 роком. Кліше 2005 року, яке до нас намагаються приклеїти («там сварилися, тут сваряться»), – неправильно. В людей які зараз обіймають високі посади, – високе почуття відповідальності. І з Гройсманом, і з Сироїдом – добрі стосунки. Незважаючи на всі дискусії. Відчуваю і бачу у Гройсмана такий самий високий рівень відповідальності. Наші стосунки можна описати не формальними людськими оцінками («хороший-нехороший»), а, швидше обопільним розумінням того, що в дуже важкий для держави час, ми опинилися на дуже важливих позиціях. І перед нами – величезна відповідальність.

«МИ РОЗБИЛИ ПЛАН ПУТІНА ПО УКРАЇНІ: ПРО ЦЕ КАЖУТЬ ДАНІ РОЗВЕДЕННЯ»

– **Одна справа – займатися питаннями безпеки та оборони. І зовсім інше – бути віце-спікером, коли треба вести переговори, умовляти. Чи є у вашій роботі нюанси, до яких ще не звикли?**

– Після Майдану в Самообороні були дуже гострі дискусії щодо того, як діяти. Пропонувалися два варіанти. Перший – боротьба з корупцією, все міняти. Другий – виклики війни. Я постійно переконував хлопців у тому, що пріоритетним, ключовим питанням є захист країни. Я казав: «Якщо ми зараз не захистимо державу, то нам не буде де боротися з корупцією. Не буде самої держави!».

Тому я їх переконував – і ми дійшли згоди – що першочерговим завданням є захист держави. Ми почали створювати добровольчі батальйони. Я пішов до РНБО, де займався створенням добробатів, тисячі бійців Самооборони пішли на фронт. Тоді їм казав: «Але наступною нашою війною буде війна проти корупції. Це буде хрестовий похід проти корупції, який ми маємо провести у нашій державі».

Будучи секретарем РНБО, бачив нашу місію в тому, щоб захистити державу. Вважаю, що ми розбили план Путіна щодо України. Про це, маючи базу даних нашої розвідки, можу говорити твердо. Його плани були набагато далекосяжнішими, ніж захоплення частини Донецької та Луганської областей. Нам довелося ухвалювати рішучі та нестандартні рішення. Дехто каже: «Потрібні були професійні військові». Так, але часто потрібні були настільки нестандартні рішення, що в систему військового мислення вони не могли вкластися... Одна з вимог НАТО – цивільне управління безпекою. І тут лише військового досвіду мало. Тому не треба диву-

ватися, що цивільні волонтери набагато ефективніші у забезпеченні добровольців та військових, ніж генерали.

А зараз, я переконаний, потрібна рішуча боротьба проти корупції. Без цього ми не зможемо виграти війну. І коли тут, у кріслі віце-спікера, я ставлю перед собою якісь завдання та визначаю цілі, то вважаю, що крім безпеки та оборони треба зробити все можливе для перемоги над корупцією. Хоча, звісно, я добре усвідомлюю, що це потворне явище непросто побороти. Однак докладати всіх зусиль – треба. Я бачу величезну перевагу в тому, що до Ради прийшла більшість нових людей. І відчуваю, що є необхідний ґрунт для того, аби проводити зміни. Ми також працюватимемо разом з усіма, хто готовий виступити у цей хрестовий похід. Тому що тут, як на Майдані, переможемо лише разом, але можемо програти порізно. Так, ми разом із Єгором Соболевим, Андрієм Кожем'якіним, Ігорем Поповим та Віктором Чумаком вже представили в парламенті законопроект 1406, який посилює незалежність Національного антикорупційного бюро.

Звісно, важливими також є оперативні моменти. Наприклад, можу сказати, що ухвалення закону щодо РНБО – це результат того, що ми зібралися в моєму кабінеті з представниками «Батьківщини», «Самопоміч», «Народного фронту» і комітетом з питань національної безпеки та оборони й три години обговорювали кожну кому. У висліді змогли вийти на загальне рішення, яке ухвалили в залі.

«Я СКАЗАВ: МИ ЗАЙМАЄМОСЯ ПОЛІТИЧНИМИ КОМПРОМІСАМИ, А ТАМ ХЛОПЦІ ГИНУТЬ»

– **Але погодьтеся, що був порушений регламент. І якщоби так трапилося за часів президентства Януковича, ви перші заявили б про порушення законності.**

– Я про це скажу. Але спершу про смислову частину. Бачу в цьому одне із завдань віце-спікера – щоб у робочих дискусіях та нарадах з депутатами знаходити розуміння та знімати конфліктні моменти. Бо переконаний: коаліція п'яти учасників – непроста. Але її треба тримати. І для цього треба залагоджувати з фракціями спірні моменти, що виникають.

Щодо формального розгляду, то я не згоден з тим, що під час ухвалення був порушений регламент. Цей закон був вкрай потрібний. І коли перед його ухваленням ми дискутували, слухали думки фахівців із законодавства та юристів, а також доводи політиків, я висловив дуже важливу, на мій погляд, думку: «Ми займаємося політичними компромісами та доцільністю – а там хлопці гинуть».

– **Це удар нижче пояса.**

– З одного боку, це звучить дещо пафосно і, можливо, не зовсім чесно: мовляв, ти в юридичній дискусії використовуєш такі докази. Але ж я дуже добре знаю, наскільки відсутність тут, у Києві, нормального інструментарію для управління всіма підрозділами на передовій виливається у загибель хлопців у зоні АТО! Тому в питаннях війни потрібно виходити не з політичних компромісів, а з мотивів вироблення найефективнішого механізму управління з питань національної безпеки та оборони. Це у питаннях оподаткування можна шукати політичний компроміс, а у питаннях війни – лише ефективність. Якою була найбільша проблема на початку АТО? Не лише в тому, що деякі підрозділи взагалі не виконували накази та саботували їхнє виконання. А й у тому, що була погана координація між багатьма підрозділами та силовими відомствами. Ба більше, були ситуації нерозуміння між керівниками силових відомств, що виливалося у дуже серйозні наслідки. Секретар РНБО має виконувати координуючу функцію. А коли він не має повноважень, ця функція просто не буде повністю виконуватися.

– **Давайте конкретніше. Яких повноважень, які від-**

тепер має Олександр Турчинов, бракувало секретарю РНБО Андрію Парубію?

– Безпосередніх, законом закріплених, механізмів впливу на керівників силових відомств.

– **У чому це виявляється?**

– У тому, що вони зобов'язані виконувати доручення секретаря РНБО. Хочу звернути на це увагу. Бо якщо прочитати закон, то стає зрозуміло, що всі звинувачення щодо нібито узурпації влади – спекулятивні. Секретар РНБО не ухвалює рішень! Він контролює виконання рішень! Ця функція передбачена законом. І вона зрозуміла будь-якому силовіку.

Інше дискусійне питання – боротьба з корупцією. Боротьбу з корупцією передбачено у Законі про РНБО, просто в інших статтях. І в цьому немає жодного ноу-хау. І я не розумію, чому довкола цього підняли такий ажіотаж.

Намагаюся пояснити депутатам: «Антикорупційне Бюро не є органом виконавчої влади. У законі про секретаря РНБО чітко записано: «Координує боротьбу з корупцією в органах виконавчої влади». Немає виходу РНБО на Антикорупційне Бюро! Немає впливу секретаря РНБО на АБ! Це не ті функції, за яких один орган накриває інший».

– **Ви задоволені тим, що Турчинов став секретарем РНБО.**

– Однозначно.

– **А чому він погодився на це? Був Майдан, робота на найвищих державних посадах. У людини з'явився другий подих?**

– Гадаю, що Турчинов відчув у цьому свою місію. Це схоже на те, як до мене на Майдані підійшов один сотник і сказав: «Може, для того ми народилися і жили, щоб зараз бути там, де ми є».

– **У соціальних мережах Турчинова просять повернутися до президії Ради. Може, було б краще, якби він залишився?**

– Я за це виступав публічно. Але сталося так, як сталося. Це політичний процес, який передбачає і певні компроміси. На запитання, чи буде Турчинов ефективним на посаді секретаря РНБО, я відповідаю: «Так, буде». Чи Турчинов узурпуватиме владу, як про це сьогодні говорять? Ні, не буде. Знаєте чому це смішно звучить? Тому що Олександр Валентинович півроку був головою Верховної Ради, Президентом, Головнокомандувачем...

– **...і за бажання міг би узурпувати владу на повну?**

– Одного разу ми з ним сміялися, коли він підписував якийсь документ як Голова Верховної Ради. Підписав – і каже: «А ось як Президенту мені треба подумати» (сміється). – Є. К.).

«У РОСІЙСЬКІЙ МЕТОДИЧЦІ БУЛО НАПИСАНО: «У КРАЇНІ – ОБ'ЄКТИ НАПАДУ – ТРЕБА СІЯТИ НЕЗАДОВОЛЕНІСТЬ БУДЬ-ЯКОГО ТИПУ»

– **Чи не прикро читати у Фейсбуці: «Турчинов, Яценюк, Пашинський, Парубій прос...ли Крим і дозволили Путіну заварити кашу на Донбасі»?**

– Звичайно, прикро. До речі, хочу сказати ось що. Чи помітили на Фейсбуці зміни після появи «зелених чоловічків»? Кажу відповідально: в Російській Федерації у великих приміщеннях садовлять кілька тисяч найнятих «ботів», дають їм «месидж дня» і вони його під різними ніками скидають сюди. Спочатку я цього не знав. «Ну, як таке може бути? Ми ж робимо, що можемо». Тільки згодом зрозумів, що багато цих повідомлень – частина інформаційної війни Кремля проти України.

Працюючи в РНБО, дійшов висновку, що маю вивчити методи війни противника. І можу сказати, що великою мірою вивчив. На початку АТО більше тижня був у Луганську та Донецьку. По 18 годин на добу вів переговори з лідера-

ми сепаратистів. Але для мене важливо було зрозуміти теорію саме путінської команди. Я почав піднімати матеріали конференцій, що проводилися сепаратистами з проблем так званих гібридних війн. (До речі, на одній з них Гіркин-Стрелков був співдоповідачем). І почерпнув звідти багато важливого для розуміння логіки їхніх дій. Наприклад, довідався про таку установку: «Інформаційна війна більш важлива, ніж мілітаристська війна». Думаю, що це одна з головних ознак нинішньої війни: військовий сегмент часто підкоряється інформаційному, а не навпаки. Одне з формулювань звучало так: «Це війна не за життя людей, а за їхні уми».

Коли це особливо відчув? Волноваха. 16 наших загиблих хлопців та дівчат. З військово-тактичного погляду ця трагедія не мала для противника жодного значення. Жодного! Наш блокпост як стояв, так і залишився. Противник ні на крок не просунувся вперед. Але перед цим вони зняли наших хлопців на камери. Наступного дня по-звірячому їх убили, теж знявши цей злочин на камери і запустили ці жахливі кадри в інтернет. У результаті – деморалізація в одній з бригад, не називатиму якій; величезний удар по психіці матерів наших солдатів; вихід матерів на дороги, перекриття трас: «Заберіть наших дітей звідти!» Тобто військова операція була підпорядкована інформаційному ефекту з метою деморалізації, а не навпаки.

Інший важливий напрямок – розбалансування держави-об'єкта нападу. Цитую ворожий наратив: «У країні – об'єкт нападу – треба сіяти невдоволення будь-якого типу».

Потрібно зрозуміти сенс: «сіяти незадоволення будь-якого типу». Це може бути погана дорога, де пенсію не дали, виникли інші соціальні проблеми. Для ворога – це об'єкт для розхитування ситуації: розбалансувати державу, розсварити владу, зробити розрив між суспільством та владою. У ворога ще з часів Радянського Союзу залишилися інститути, які займаються психоаналітичними розробками впливу на суспільну свідомість. І чимало людей підпадають під їхній дію.

Тепер про Крим. Чому прикро? Одного дня (здається, 21 лютого) прямо з Майдану ми прийшли до Верховної Ради. Штаб «Самооборони Майдану» і Турчинова. Радились, що треба робити. Януковича немає, але є держава, і ми повинні керувати.

Згадаю про деякі нюанси. У багатомільйонному Києві та більшості міст-мільйонників на вулицях не було жодного міліціонера. Пара тисяч бійців «Самооборони Майдану», які щойно вийшли з тяжких боїв на Майдані, які перед тим ретельно планували захоплення Верховної Ради та інших державних об'єктів, тепер стали на їхню охорону. Бо жодного міліціонера не було. Загалом нічого не було!

Знаєте, люди іноді дивуються: ось прийшли Турчинов та інші, але чому, питається, не послали армію, спецпризначенців?..

«ПАМ'ЯТАЮ: ПІДХОДЖУ ДО «АЛЬФІВЦЯ», ПОДАЮ ЙОМУ РУКУ, А ВІН СВОЇ ХОВАЄ ЗА СПИНУ»

– **Давайте і я з позиції «чайника» озвучу це питання: чому?**

– Вам, Женю, для того, щоб написати статтю, потрібен інструментарій: ручка чи iPad. У нас інструментарій спочатку, як явище, майже був відсутній. Більшість генералів були на лікарняному або їх було неможливо знайти. А озброєний кримський «Беркут» вже стояв на кримському перешийку. Дуже багато спецпідрозділів або саботували наші накази, або переходили на бік супротивника. Як це сталося у Луганську та Донецьку.

Наведу два приклади щодо Криму. До командирів кримських підрозділів підходили з розмовами «невипадкові» російські командири.

– **Що означає «невипадкові»?**

– Це були їхні колишні однокласники, одногрупники, просто знайомі. Іноді навіть знайомі сім'ї. Підходили, пропонували гроші, з обіцянками того, що «все буде ОК, у нас служитимете».

Зараз можемо говорити, що за більшістю командирів наших підрозділів давно був закріплений такий собі «куратор». Операція готувалася давно.

Інший знаковий для мене момент: ми отримували від деяких служб нашої розвідки в Криму нібито розвіддані. А за кілька днів розуміли, що російські спецслужби свідомо нас вводять в оману. Вони надавали нашій розвідці неправдиву інформацію. Точніше, деякі наші формально українські підрозділи насправді працювали в координації з ФСБ.

І я зрозумів, що від своїх друзів-татар у Фейсбуці дізнаюся більше реальної інформації, ніж від нашої розвідки.

А у деяких місцях був просто «розрив мозку». Ми були у Луганську та планували операцію зі звільнення приміщення СБУ, яке захопили бойовики та сепаратисти. І в них першою вимогою – стверджую відповідально – була амністія ВВ, «Беркута» та «Альфи» після подій на Майдані.

А в Києві нам кажуть: треба саджати злочинців із ВВ, «Беркуту» та «Альфи». А у нас завдання за допомогою «Беркуту», «Альфи» та ВР штурмувати захоплену будівлю СБУ...

– **Так, у дику «вилку» ви потрапили...**

– Як зараз пам'ятаю: підходжу в Луганську до «альфівця», подаю йому руку. А він свої руки ховає за спину.

Я говорю: «А в чому справа?». Він відповідає: «А ви – хунта, ви вбивали на Майдані наших бійців».

І від того мені чути ці звинувачення дивовижно і боляче: начебто люди всього цього не пам'ятають! Як ми аж за місяць почали виходити на спільні патрулі із міліцією. Як спецназ підрозділ за підрозділом переходив на бік супротивника. Коли армія – і про це теж треба говорити – говорила: «Ви нас не тягніть у протистояння з цивільним населенням. Нас уже Янукович хотів втягнути. Ми – армія, ми маємо воювати з армією».

Я про це багато можу розповідати, але зараз лише опишу контекст. Тобто необхідний інструментарій був відсутній.

– **А коли трапився перелом?**

– Тут було кілька нюансів. По-перше, перелом стався після того, як почали формуватися добровольчі батальйони. Про інший нюанс мені казав ветеран-«афганець». Коли я поцікавився, що, на його думку, було найскладніше на війні, він відповів: «Найскладніше було почати стріляти в людей».

Наші силовики тривалий час мали цей психологічний бар'єр. Коли на передовій з'явилися добровольці «Самоборони Майдану», які цей психологічний бар'єр пройшли 18-20 лютого, саме вони з їхньою рішучістю стали ідеологічною основою наших підрозділів. І тоді почався перелом. Нам довелося заново створювати саму армію, її бойовий дух. Довелося у найкоротші терміни проводити реформи, створювати Національну Гвардію, добровольчі батальйони. Переламувати ситуацію. І ми зрештою перейшли у контрнаступ!

Не хочу сказати, що не було помилок. Очевидно, що були. Це був шалений, неймовірний важкий час. Але на пряме запитання, чи не прикро мені читати таке, я можу відповісти: так, прикро. Адже, зрештою, ми зруйнували плани Путіна щодо взяття під контроль Україну. Ми вистояли і перейшли у контрнаступ.

Євген КУЗЬМЕНКО
Цензор.НЕТ

31 грудня 2014 року-

